

Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ, Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ: ΈΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΜΕ «ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ» (C.W.-SMILE)

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΣΕ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2018-2019 ΚΑΙ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥΣ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2020

Επιστημονικά Υπεύθυνη: Δρ. Ειρήνη Λεριού

Citation: Λεριού, Ε. & Αναστασοπούλου, Α. (2020). «Αποτελέσματα ανάλυσης πολλαπλών αντιστοιχιών για την παιδική ευημερία σε μαθητικό πληθυσμό της περιφέρειας Αττικής κατά την περίοδο 2018-2019 και η ερμηνεία τους», *Working Paper No. 2020-04*, C.W.-SMILE , Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

Το έργο παρέχεται υπό τους όρους της δημόσιας άδειας του νομικού προσώπου Creative Commons Corporation: **Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 (CC BY-NC-ND)**

Το έργο χρηματοδοτείται (ή χρηματοδοτήθηκε) από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) και από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ), με αρ. Σύμβασης Έργου 1926

Πίνακας περιεχομένων

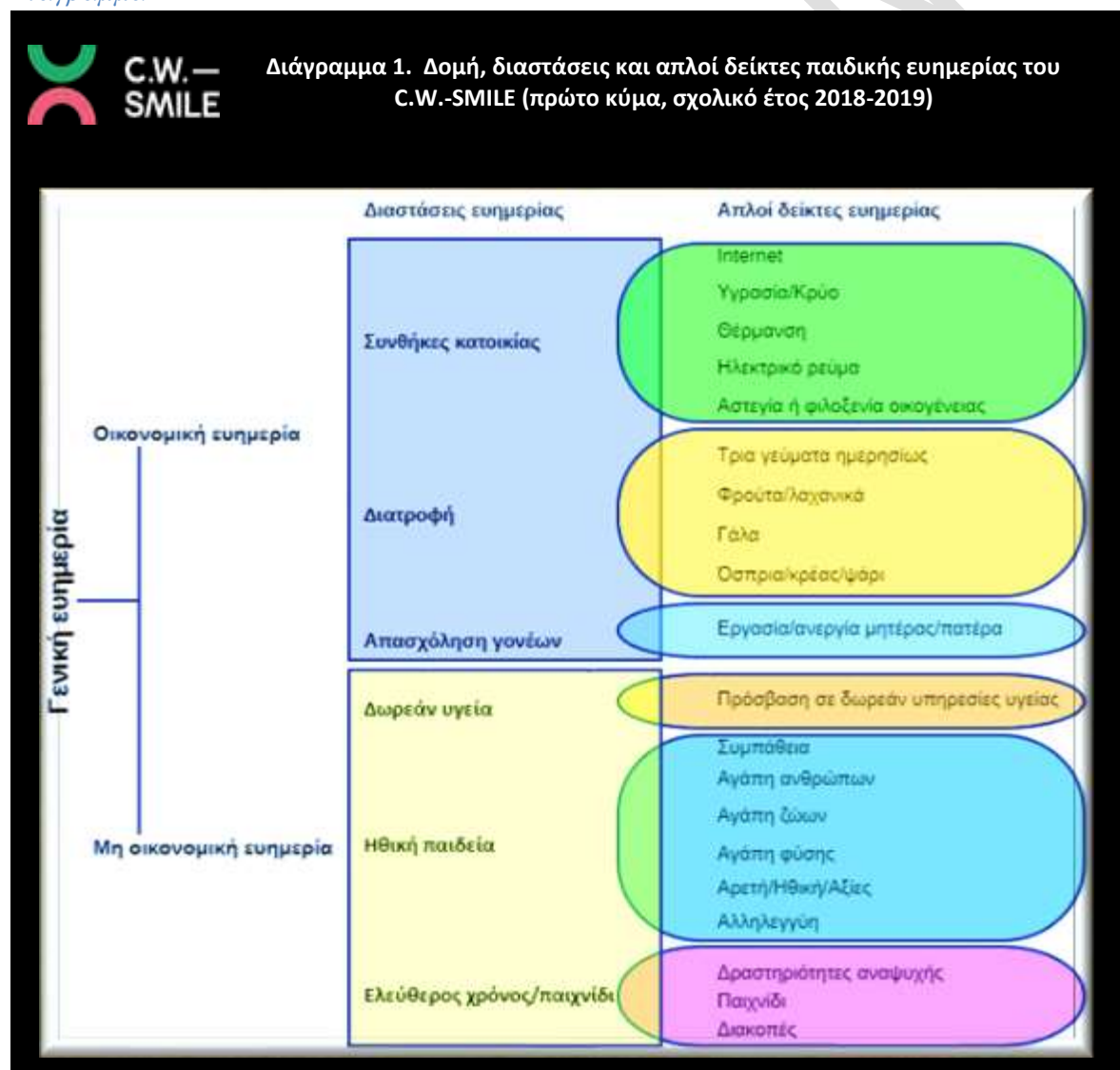
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
2. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΡΩΤΩΝ ΑΞΙΩΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....	4
3. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	6

(CC BY-NC-ND)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να αναλύσει τα δεδομένα του πρώτου κύματος της εμπειρικής έρευνας που διενεργήθηκε το 2018-2019 σε 878 μαθητές της Αττικής στα πλαίσια του έργου «Η κατανόηση, η μέτρηση και η παρακολούθηση της παιδικής ευημερίας: Ένα σχέδιο δράσης με «Το Χαμόγελο» και ειδικότερα τις απαντήσεις των μαθητών στις ερωτήσεις εκείνες του ερωτηματολογίου που αφορούσαν το σχολικό έτος 2018-2019 και οι οποίες απευθύνονταν σε μαθητές της έκτης τάξης του Δημοτικού, της τρίτης τάξης Γυμνασίου και αντίστοιχα του Λυκείου. Συγκεκριμένα στην παρούσα ερευνητική αναφορά εφαρμόζεται η μέθοδος της ανάλυσης πολλαπλών αντιστοιχιών (multiple correspondence analysis –MCA) με το στατιστικό πακέτο FactoMiner στο περιβάλλον της R (Lê, Josse, & Husson, 2008), για να διερευνηθούν συσχετίσεις ανάμεσα στις κατηγορίες των απλών μεταβλητών (απλοί δείκτες ευημερίας) των έξι διαστάσεων του γενικού δείκτη παιδικής ευημερίας που εφαρμόστηκε στα πλαίσια του έργου C.W.-SMILE (βλ. Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1

Οι απλοί δείκτες παιδικής ευημερίας «συμπάθεια» και «κοινωνική αλληλεγγύη» δεν μετρήθηκαν για τους μαθητές της έκτης Δημοτικού καθώς δεν περιλαμβάνονταν οι αντίστοιχες ερωτήσεις στο ερωτηματολόγιο των μαθητών Δημοτικού, προκειμένου να είναι πιο απλό και κατανοητό το ερωτηματολόγιο για τους μικρότερα παιδιά.

Οι κατηγορίες των απλών δεικτών παιδικής ευημερίας (απλών μεταβλητών) κατασκευάστηκαν με βάση ένα κατώφλι που προσδιορίσαμε στο 60% της διαμέσου των τιμών που έλαβαν οι μαθητές με βάση την απάντησή τους στην εκάστοτε σχετική ερώτηση του ερωτηματολογίου. Το κατώφλι αυτό προσδιορίζει το εάν ένας μαθητής απειλείται ή όχι με αποστέρηση ευημερίας σε κάθε απλό δείκτη παιδικής ευημερίας ξεχωριστά. Οι μαθητές που οι τιμές τους ήταν κάτω του 60% της διαμέσου των τιμών όλων των μαθητών που συμμετείχαν στην έρευνα σε κάποιον από τους απλούς δείκτες παιδικής ευημερίας θεωρήθηκε ότι βρίσκονται σε κατάσταση ρίσκου αποστέρησης ευημερίας για τον συγκεκριμένο δείκτη παιδικής ευημερίας.

Η ανάλυση πολλαπλών αντιστοιχιών που εφαρμόσαμε περιλαμβάνει όλους τους απλούς δείκτες παιδικής ευημερίας εκτός από αυτούς της «συμπάθειας» και της «κοινωνικής αλληλεγγύης», καθώς όπως αναφέραμε προηγουμένως δεν απαντήθηκαν από τους μαθητές Δημοτικού.

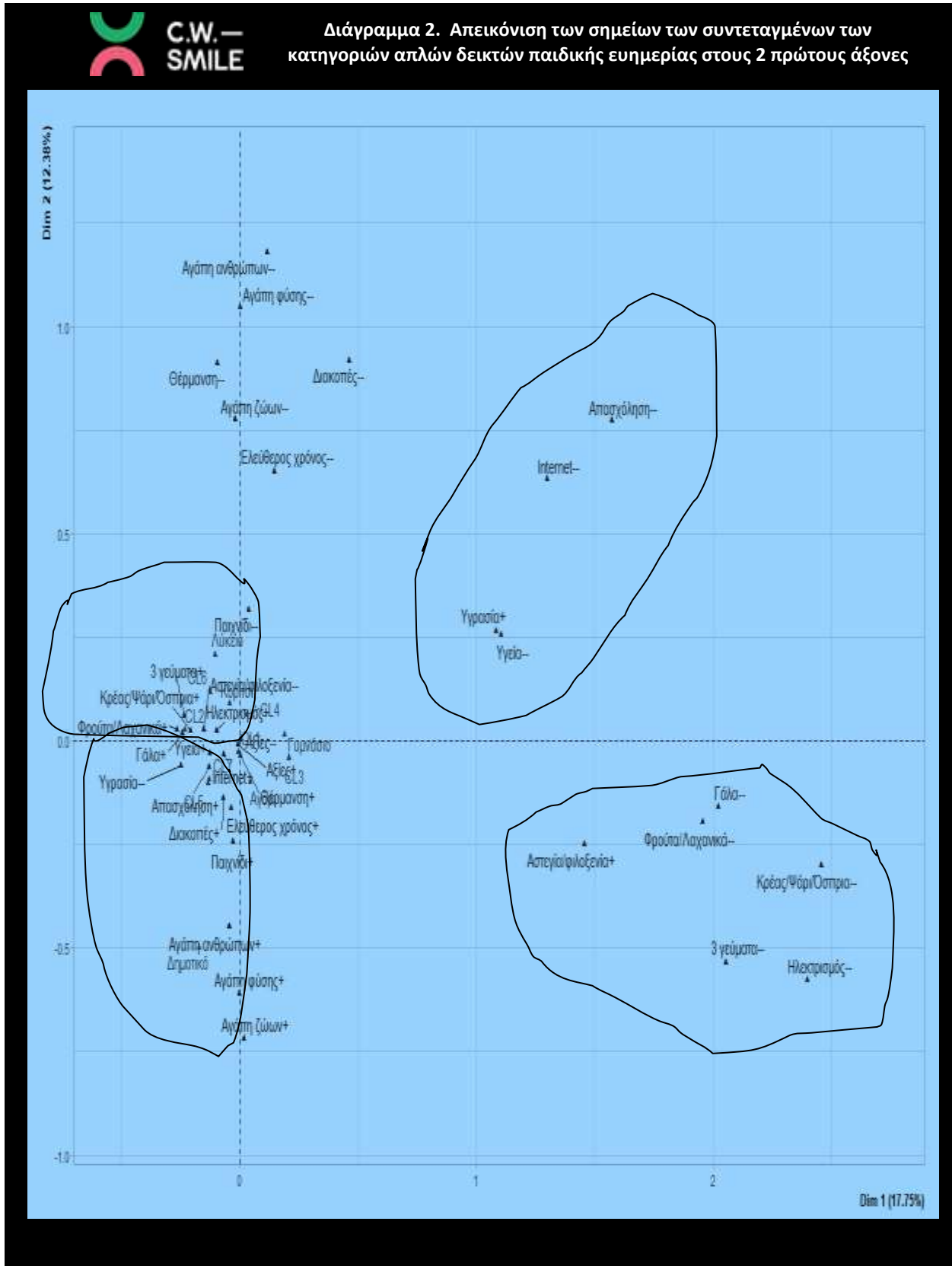
2. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΡΩΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Στο παρόν παρουσιάζεται η ερμηνεία των δύο πρώτων αξόνων της ανάλυσης, όπως παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα (βλ. Διάγραμμα 2).

Όπως προκύπτει από το γράφημα, στον πρώτο άξονα έχουμε από την μια πλευρά (τη θετική πλευρά του άξονα) νέφη από κατηγορίες αποστέρησης παιδικής ευημερίας που περιλαμβάνουν σχεδόν όλες τις διαστάσεις της, με πιο χαρακτηριστικές τη διάσταση της διατροφής, της απασχόλησης των γονέων, της πρόσβαση σε δωρεάν υπηρεσίες υγείας, και ορισμένες συνθήκες κατοικίας (κατοικία με υγρασία/κρύο, έλλειψη πρόσβασης στο διαδίκτυο, φιλοξενία για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτός της κατοικίας της οικογένειας, διακοπή ρεύματος μεγαλύτερης της μιας εβδομάδας), και τέλος έλλειψη ελεύθερου χρόνου και διακοπών. Στην άλλη μεριά του άξονα απεικονίζονται οι κατηγορίες παιδικής ευημερίας. Θα λέγαμε λοιπόν ότι ο πρώτος άξονας διακρίνει από την μια πλευρά (την αρνητική στο γράφημα) την παιδική ευημερία ως ένα λίγο έως πολύ συνεκτικό σύνολο των διαστάσεων της επαρκούς και ισορροπημένης διατροφής, των συγκριτικά καλών συνθηκών κατοικίας και της δυνατότητας ποιοτικού χρόνου εκτός σχολείου και από την άλλη την αποστέρηση της παιδικής ευημερίας σε πολλές από τις διαστάσεις της, εκτός της ηθικής παιδείας.

Ο δεύτερος άξονας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς διακρίνει στην κάτω του πλευρά αποστέρηση σε επίπεδο διατροφής και ορισμένων κρίσιμων συνθηκών κατοικίας (παρατεταμένη διακοπή ρεύματος και παρατεταμένη φιλοξενία εκτός της οικογενειακής στέγης), αλλά ευημερία σε σχέση με τη διάσταση της ηθικής παιδείας (όπου απεικονίζονται κυρίως οι μαθητές Δημοτικού). Αντίθετα, στην άνω πλευρά διακρίνει την αποστέρηση ηθικής παιδείας που όμως απεικονίζεται με την επαρκή και ισορροπημένη διατροφή, αλλά και ταυτόχρονα απεικονίζει αποστερήσεις σε επίπεδο συνθηκών κατοικίας, υγείας και κυρίως απασχόλησης των γονέων. Ουσιαστικά, ενώ ο πρώτος άξονας απεικονίζει ξεκάθαρα την τομή

Διάγραμμα 2

ανάμεσα στην σχετική παιδική ευημερία και στην αποστέρηση υλικών και μη οικονομικών αγαθών ως μια απειλή για την παιδική ευημερία, ο δεύτερος άξονας μας αποκαλύπτει μια πιο σύνθετη κατάσταση αποστέρησης και ευημερίας. Εκεί, από τη μια, απεικονίζονται μαθητές που μπορεί να απολαμβάνουν ισορροπημένη διατροφή που να εξασφαλίζει τη σχετική ευημερία τους αλλά να στερούνται αγαθά όπως οι διακοπές και ο ελεύθερος χρόνος, ενώ οι γονείς τους μπορεί να είναι και οι δύο άνεργοι για κάποιο διάστημα. Από την άλλη, μπορεί άλλοι μαθητές να στερούνται αγαθά που αφορούν στην οικονομική ευημερία (κυρίως σημαντικές συνθήκες κατοικίας όπως ο ηλεκτρισμός και η διατροφή) αλλά να απολαμβάνουν αγαθά πνευματικής φύσης που αφορούν στην ηθική παιδεία τους.

Η ταυτόχρονη απεικόνιση των κατηγοριών παιδικής ευημερίας στους άξονες 1 και 2 αποκαλύπτει 4 διακριτά προφίλ κατηγοριών ευημερίας (και ομάδων μαθητών που εμπίπτουν σε αυτά). Το ένα προφίλ (κάτω δεξιά) αφορά στην οικονομική αποστέρηση κυρίως σε επίπεδο διατροφής που βίωσε μια ομάδα μαθητών το 2018-2019 όταν και συμμετείχαν στην έρευνα. Το άλλο προφίλ (άνω δεξιά) αφορά στην αποστέρηση που προκύπτει από την ανεργία και των δύο γονέων, την διαμονή σε κατοικία που έχει κρύο/υγρασία και δεν έχει σύνδεση στο διαδίκτυο, αλλά και από την αδυναμία πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσίες υγείας. Το τρίτο προφίλ (κάτω αριστερά κοντά στο κέντρο βάρους των αξόνων) αφορά στην απόκτηση ηθικής παιδείας και την δυνατότητα διακοπών και ελεύθερου χρόνου και παιχνιδιού και τέλος το τέταρτο προφίλ (πάνω αριστερά κοντά στο κέντρο βάρους των αξόνων) αφορά στην επαρκή και ισορροπημένη διατροφή. Τα δύο προφίλ κατηγοριών παιδικής ευημερίας που βρίσκονται κοντά στο κέντρο βάρους των αξόνων συγκεντρώνουν την πλειοψηφία των μαθητών (γι' αυτό και βρίσκονται κοντά στο κέντρο βάρους των αξόνων), ενώ τα δύο προφίλ που είναι απομακρυσμένα από το κέντρο των αξόνων (άνω και κάτω στην δεξιά πλευρά του κέντρου των αξόνων) απεικονίζουν μαθητές που είναι μεν μια μειοψηφία αλλά σαφώς διακρίνονται από τους υπόλοιπους στην βάση των αποστερήσεων παιδικής ευημερίας που βιώνουν.

3. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Λεριού, Ε., Αναστασοπούλου, Α. (2020). Αποτελέσματα ανάλυσης πολλαπλών αντιστοιχιών για την παιδική ευημερία σε μαθητικό πληθυσμό της περιφέρειας Αττικής κατά την περίοδο 2010-2018 και η ερμηνεία τους. *Working Paper No. 2020-03, C.W.-SMILE*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.
2. Lê, S., Josse, J. & Husson, F. (2008). FactoMineR: An R Package for Multivariate Analysis. *Journal of Statistical Software*, 25(1), 1-18.
3. Kassambara, A. (2017). *Practical guide to principal component methods in R: PCA, M (CA), FAMD, MFA, HCPC, factoextra* (Vol. 2). STHDA

Το έργο παρέχεται υπό τους όρους της δημόσιας άδειας του νομικού προσώπου Creative Commons Corporation: **Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 (CC BY-NC-ND)**